

РЕШЕНИЕ

№ 518

гр. Търговище, 15.11.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ТЪРГОВИЩЕ, IX СЪСТАВ, в публично заседание на девети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Красимира Ив. Колева

при участието на секретаря С. Й. Йорданова
като разгледа докладваното от Красимира Ив. Колева Гражданско дело № 20223530100537 по описа за 2022 година

Предявен е отрицателен установителен иск с правно основание – чл.124 ал.1 предлож.3-то от ГПК.

Ищцата-С. Х. С. твърди в исковата си молба, че тя като кредитополучател и ответникът - „Сити Кеш“ ООД, като кредитор, сключили на 18.05.2021г. договор за потребителски кредит № ***** към искане № ***** . По силата на договора ответното дружество се задължава да предостави на кредитополучателя заем в размер на 800лв., а кредитополучателят се задължава да върне предоставената сума в срок до 18.03.2022 г. на 10 месечни вноски, при фиксиран годишен лихвен процент /ГЛП/ по кредита в размер на 40.05 % и годишен процент на разходите /ГПР/ - 47.76 %. Посочено е, че общата сума за плащане от кредитополучателя е в размер на 990.38 лв.

Съгласно чл.6 от ДПК № ***** г. е посочено, че страните се споразумяват, договорът да бъде обезпечен с поне едно от следните обезпечения: Б. гаранция или поръчител, отговарящ на условията на чл.23 от Общите условия към Договора. В чл.8 от Договора е посочено, че при непредставяне на обезпечение по чл. 6 от Договора в тридневен срок от сключването или представеното обезпечение не отговаря на условията, посочени в чл.23 от ОУ. се дължи неустойка в размер на 889,62 лв., която се начислява и се заплаща разсрочено, съгласно включения в Договора погасителен план. Предвид задължението предвидено в чл.6 от Договора, към Погасителния план е включена и неустойка, като размерът и падежа на всяка погасителна вноска с включена неустойка.

Съгласно погасителния план, общата сума, която кредитополучателят се задължава да заплати по Договора е в общ размер на 1880 лв.. от които 800 лв. главница, 190,38 лв. лихви и 889.62 лв. неустойка.

Съгласно чл.9 ал.1 ЗПК договорът за потребителски кредит е договор, въз основа на който кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на плащане. Считаме, че доколкото Договор за потребителски кредит №***** г. е договор на свободно договаряне, съгласно чл.9 от ЗЗД, то неговото съдържание следва да не противоречи на добрите нрави. Санкцията при несъобразяване е посочена в разпоредбата на чл. 26. ал.1 от ЗЗД, според който са нищожни договорите, които накърняват добрите нрави.

Счита, че по отношение на сключения между С. Х. С. и „СИТИ КЕШ“ ООД, ЕИК ***** договор за потребителски кредит следва да се прилагат правилата на Закон за потребителския кредит. В чл.6 от Договора е предвидено С. Х. С. да представи обезпечение под формата на Б. гаранция или поръчителство. В Глава четвърта на ЗПК е уредено задължение на кредитора преди сключването на договора за кредит, да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на договора изобщо или в искания размер на заема. Така клаузата, съдържаща се в чл.8 във вр. с чл. 6 от Договора, според която се дължи неустойка при непредставяне на обезпечение в тридневен срок от усвояване на заемната сума чрез Б. гаранция или поръчителство се намира в пряко противоречие с преследваната от закона цел и съответното задължение на потребителя.

-Претендираната неустойка в размер на 889,62 лева предвижда задължение за ищцата като кредитополучател за заплащане на обезщетение за непредставяне в срок на гаранция или поръчителство по заема. Такава уговорка се явява нищожна, поради противоречие с добрите нрави, доколкото излиза извън допустимите законови рамки, тъй като кредиторът по вече отпуснат заем получава имуществена облага от насрещната страна в определен размер без обаче да се простира от негова страна, респективно да е извършил допълнителни разходи по заема, което води до неоснователно обогатяване и нарушава принципа на справедливост. На практика такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията.

-Дължимата по Договора неустойка не е съобразена с действащата към момента на сключване на договора правна уредба и в предвидените в ЗПК ограничения, както и с Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити. От член 8. параграф 1 от Директива 2008/48 в светлината на съображение 28 става ясно. че преди сключването на договор за кредит кредиторът е длъжен да направи оценка на кредитоспособността на потребителя, като при необходимост това задължение може да включва да се направи справка в съответната база данни. Задължение за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника преди отпускане на кредита произтича и от разпоредбата на чл.16 от ЗПК.

- На следващо място следва да се посочи, че неустойка за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди, е типичен пример за неустойка,

която излиза извън присъщите си функции и цели само и единствено да постигане неоснователно обогатяване.;

-На последно място, по този начин се заобикаля законът, тъй като императивната разпоредба на чл. 33 ал. 1 ЗПК предвижда, че при забава се дължи само обезщетение в размера на законната лихва, а с процесната клауза се добавя още едно обезщетение за неизпълнението на едно акцесорно задължение - недадено обезпечение - представяне на гаранция или поръчителство, от което пряко обаче не произтичат вреди. Косвено вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка, са, че вземането няма да бъде събрано. На практика така се стига до кумулирана неустойка за забава, компенсаторна неустойка и иск за реално изпълнение, което е недопустимо. При това още веднъж следва да се подчертае, че тези вреди са самопричинени, тъй като, ако има предварителна оценка, че е нужно обезпечение, за да се отпусне кредитът, той не би трябвало да се отпусне преди да се предостави обезпечението

-В допълнение, считаме, че дължимите суми за неустойка следва да бъдат включени в обхвата на ГПР. Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК Договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочват взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Считаме, че има нарушение в посечения процент ГПР, който не съответства на действително приложения. Съгласно разпоредите на ЗПК, Годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Тоест, в посочената величина /представлявайки общ израз на всичко дължимо по кредита / следва по ясен и разбираем за потребителя начин да са включени всички разходи, които длъжникът ще направи и които са пряко свързани с кредитното правоотношение. Следва да се посочи, че ГПР е величина, чийто алгоритъм е императивно заложен в ЗПК и приемането на методика, налагаща изчисляване на разходите по кредита по начин, различен от законовия, е недопустимо.; Налице е недействителност на договора за кредит във всички случаи, когато потребителят е лишен от информация за действителния размер на приложимия ГПР;

-В чл.19, ал.4 от ЗПК е посочено, че максимално допустимия процент на разходите на годишна база по потребителските кредити следва да е в размер не по- висок от 5 пъти размера на законната лихва по просрочени задължения. Съгласно чл. 19 ал. 5 от ЗПК клаузи в договор, надвишаващи определения по ал. 4. се считат за нищожни. Считаме, че посочената в чл.8 във р. с чл.6 от Договора неустойка в размер на 889,62 лв., не е включена в процента на разходите на годишна база, поради което ако я добавим, то тя ще надхвърли размера предвиден в чл.19, ал.4 от ЗПК., което отново обуславя, че клаузата противоречи на закона и на осн. чл. 26, ал. 1 от ЗЗД е нищожна.

Ищцата моли съдът да постанови решение, с което да признае със сила на присъдено

нещо в отношенията между страните, че тя-С. Х. С. не дължи на ответника „Сити Кеш“ ООД сумата в размер на 889.62лв., представляваща неустойка за непредставяне на обезпечение, съгласно чл.8 във вр. с чл.6 от Договор за потребителски кредит №***** към искане № ***** от 18.05.2021 г., както и да и бъдат заплатени разноските по делото.

Редовно призована ищцата не се яви лично в открито заседание и не се яви упълномощения и процесуален представител. Постъпила е писмена молба преди о.з., в която са изложени допълнително аргументи, с които поддържа предявения иск.

Ответникът, редовно уведомен за исковата молба, подаде в едномесечния срок и по реда на чл.131 от ГПК писмен отговор. Същият оспорва иска и моли да бъде отхвърлен като неоснователен. Съображенията за това са следните:

- Неустоечната клауза не е нищожна поради противоречие с добрите нрави:

Във всеки случай на предоставяне на потребителски кредит, финансовата институция следва да държи сметка за носения риск, във връзка с отпускането на кредита. Рисковият профил на клиента се оценява преди момента на сключване на договора за заем, като към този момент се преценява и носения от финансовата институция финансов риск. Обезпечението на задължението е съществен елемент при преценката на носения от кредитора риск с оглед обстоятелството, че то му предоставя възможност да реализира правата си срещу трето лице или банка-гарант в случаите на неизпълнение на договора от страна на потребителя. Поради тази причина при вземане на решение за сключване на договор за заем, като е оценил кредитоспособността на клиента, кредиторът е приел да поеме финансовия риск и да сключи договор за заем с клиента при условие, че същият представи надлежно обезпечение - поръчител или Б. гаранция. Само при това условие кредиторът би имал интерес да сключи договор за заем с клиента и да поеме финансовия риск. Неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение от страна на потребителя води до непропорционално увеличение на поетия от заемодателя финансов риск от невъзможност за събиране на необезпеченото вземане в случай на неизпълнение на договора от страна на потребителя (каквото е налице и в конкретния случай). Съобразно изискванията на чл. 92 ЗЗД, страните са договорили неустойка, която да обезпечи изпълнението на поетото задължение за предоставяне на обезпечение в една от двете форми.

Предоставянето на обезпечение в една от двете форми зависи изцяло от волята и действията на потребителя. Нещо повече, чрез неизпълнение на поетото договорно задължение за представяне на обезпечение потребителят де факто едностранно и без оглед на волята на кредитора е увеличен носеният от него финансов риск. Това увеличаване на риска се случва пост фактум - след датата на отпускане на кредита и то по волята на една от страните - в резултат на неизпълнение на договорно задължение. В случай че ищецът изначално е била наясно, че не може да предостави исканото от кредитора обезпечение, то същият очевидно е договарял недобросъвестно в нарушение на изискванията на чл. 12 ЗЗД, с ясното намерение да лиши кредитора от обезпечение по кредита. В случай че договореният между страните 3-дневен срок е бил недостатъчен за осигуряване на

обезпечение, потребителят е следвало да информира за това кредитора, като отправи писмено искане за удължаване на договорения срок, ако същият не е бил достатъчен, или пък да предложи друго заместващо обезпечение. В настоящия случай клиентът не е сторил нито едно от двете неща.;

- Не е налице заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 – ЗПК:

В конкретния случай не са налице нито обективният, нито субективният елемент от фактическия състав на заобикаляне на закона. Доколкото ищецът твърди, че неустоечното задължение е недействително на собствено основание, то същото не би могло да бъде част от валидно извършени сделки, чрез които да се постигне забранен от правото резултат. С оглед на това то не би могло да бъде част от сделки, целящи заобикалянето на изискването на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Още повече, че твърдението, че целта за заобикаляне на закона е била известна единствено на кредитора, но не и на ищеца, би довело до липса на субективния елемент от фактическия състав на заобикалянето на закона.;

- Размерът на неустойката не следва да се включва в ГПР:

Неоснователно е твърдението на ищеца, че в годишния процент на разходите следвало да бъде включен и размерът на уговорената неустойка за неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение. Това противоречи пряко на разпоредбата на чл. 19, ал. 3, т. 1 ЗПК, съгласно която при изчисляване на годишния процент на разходите по кредита не се включват разходите, които потребителят заплаща при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит. Уговорената неустойка се явява обезщетение за неизпълнение на акцесорно задължение. Обезщетението по дефиниция не попада в общите разходи и не може да се взема предвид при изчисляване на ГПР. От тук следва, че неустойката, не влиза в посочения размер на ГПР и не може да се приравнява на възнаградителна лихва, тъй като по смисъла на уговореното между страните, тя няма такава функция.;

- Относно твърдението, че действителния ГПР е различен от посочения в договора:

Редът за определяне на годишния процент на разходите е дефиниран императивно в чл. 19, ал. 2 ЗПК и страните по договора не разполагат с правна възможност за неговото определяне по различен начин. В конкретния случай ГПР в размер на 47.76 % е изчислен по формула, съгласно Приложение № 1, като видно от съдържанието на процесния договор единственият разход е посоченият в договора годишен лихвен процент. В случая към момента, в който договорът е сключен, предвидената в договора неустойка не се дължи, тъй като нейната изискуемост настъпва при неизпълнение на посочените в договора задължения в тридневен срок от сключване на договора. В процесния договор ясно е определен размера на ГПР, а именно 47.76%, ясно посочен е и размерът на възнаградителната лихва- 40.05%, с оглед на което е изпълнено задължението по чл. 11, ал.1, т.10 ЗПК.

Редовно призован ответникът в открито заседание няма процесуален представител. В писмения отговор е направено възражение за прекомерност по чл.78 ал.5 от ГПК на претендираното адвокатско възнаграждение от ищцовата страна.

Съдът, след преценка на събраните по делото доказателства, прие за установено следното от фактическа страна:

От представения по настоящото дело писмен договор, „Сити Кеш“ ООД -София, наричан - кредитор, от една страна и от друга страна – ищцата – С. Х. С., наричана за краткост – кредитополучател, са сключили на 18.05.2021г. Договор за потребителски кредит № ***** към искане № ***** с индивидуални условия на договора и общи условия.

Съгласно чл.3 от индивидуалните условия на визирия договор, параметрите на договора за кредит са: размер на кредита: 800 лева; размер на погасителна вноса: 3 бр. х 26.70 лв. и 7 бр. х 130.04 лв.; ден на плащане: петък; вид вноса: месечна; ГПР: 47.76 %; брой вноски: 10; фиксиран годишен лихвен процент: 40.05 %; дата на първо плащане: 18.06.2021г.; обезпечение: Поръчител/Б. гаранция; дата на последно плащане: 18.03.2022г.; такса за усвояване: 0; обща сума за плащане: 990.38 лв. Приложение № 1 към договора представлява Погасителен план, даден в табличен вид, в който са посочени в отделни колони № на погасителна вноса; падеж на вноса; главница; лихва; вноса /главница+ лихва/; неустойка; вноса с неустойка. Така при обща сума за плащане /главница+лихва/ в размер на 990.38 лв. и начислена неустойка върху тази сума 889.62 лв. общо дължимата сума за плащане с неустойка е 1880 лв. Направено е уточнение след погасителния план, че показаната неустойка е дължима при непредставяне на поне едно от обезпеченията, посочени в чл.6 от договора за кредит.

В чл.6 от индивидуалните условия на процесния договор страните се споразумяват, че договорът за кредит ще бъде обезпечен с поне едно от посочените две обезпечения: 1. Б. гаранция или 2.Поръчител, отговарящ на условията по чл.23 от ОУ.

В чл.8 от индивидуалните условия на договора за потребителски кредит, с подписването на договора, кредитополучателят декларира, че му е известно и се счита уведомен, че в случай, че не предостави договореното в чл.6 от същия договор обезпечение в тридневен /3-дневен/ срок от сключването му или предоставеното обезпечение не отговаря на условията , посочени в чл.23 от Общите условия към договора за кредит, кредитополучателят дължи на кредитора неустойка в размер на 889.62 лв., с начин на разсрочено плащане подробно посочен в приложение 1 към договора.

Преди сключване на договора за потребителски кредит, на ищцата като кредитополучател е предоставен Стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити, в който са посочени конкретните параметри, при които е подписан ДПК. В част II.“Описание на основните характеристики на съответния кредит“, т.8 е записано, че договора за потребителски кредит е обезпечен с едно от следните обезпечения-по избор на потребителя: поръчител, Б. гаранция, залог върху движима вещь или първа по ред ипотека, отговаряща на условията по чл.23 от Общите условия.

В индивидуалните условия на договора за потребителски кредит е посочен като

абсолютна стойност **ГПР: 47.76 %** и е посочен фиксиран **ГЛП: 40.05 %**. Но нито в индивидуалните условия, нито в СЕФ, предхождащ сключването на договора не е регламентирано какво точно включва ГПР, какви са тези общи разходи-настоящи или бъдещи, изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Преписването в СЕФ на част от текста на чл.19 ал.1 от ЗПК не дава изобщо никаква представа на кредитополучателя какви са тези общите разходи /настоящи или бъдещи/ и какво включва ГПР освен лихвата $/47.76 - 40.05 = 7.71 \%$

От писменото заключение по съдебна счетоводна експертиза, потвърдено от вещото лице Е. В. в открито заседание, се установи следното: 1.Реалният, действителният размер на ГПР по процесния договор за потребителски кредит № *****, сключен на 18.05.2021г., определен съгласно Приложение №1 от ЗПК е **ГПР 49.3248 %** ; 2. Разходите, взети в предвид от кредитора при определяне размера на ГПР са главница 800.00лв., ГЛП - 40.05% и срок на кредита 10 месеца. Няма други разходи, включени в реалния, действителния ГПР. В погасителния план има включена неустойка, но същата според чл.19 т.3 от ЗПК не се включва при изчисляване на ГПР.; 3. Според ССЕ в сключения ДПЗ и погасителен план към него се съдържат всички допускания, взети в предвид от кредитора за изчисляване на ГПР съгласно Приложение № 1, чл. 19 от ЗПК - главница, договорна лихва, срок на кредита.

Предвид установената фактическа обстановка, съдът прави следните правни изводи:

Ищцата и ответникът са обвързани в облигационни отношения, възникнали по силата на договор за потребителски кредит № *****, сключен на 18.05.2021г.

Съдът намира, че процесният договор за кредит попада под уредбата на ЗПК. В разпоредбите на чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 1-2 от ЗПК са изчерпателно изброени задължителните реквизити на договора, като съобразно чл. 20 от ЗПК, когато не са спазени изискванията по чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7-12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7-9 от ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен.

Процесният договор е сключен в писмена форма; посочен е общият размер на кредита, съгласно чл. 11, ал. 1, т. 7 от ЗПК; лихвеният процент по кредита съгласно чл. 11, ал. 1, т. 9 от ЗПК определен на годишна основа съгласно § 1, т. 4 от ДР към ЗПК – фиксиран; условията за издължаване на кредита – включително погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, съгласно чл.11 ал.1 т.11; информацията по чл.11 ал.1 т.12 ; наличието или липсата на право на отказ на потребителя от договора и срока, в който това право може да бъде упражнено, съгласно чл.11 ал.1 т.20.

Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит трябва да съдържа годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин.

Според § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, "общ разход по кредита за потребителя" са всички

разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия, а в т. 2 от същата разпоредба е указано, че "обща сума, дължима от потребителя" е сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя.

Видно от съдържанието на процесния договор за кредит, в него не е ясно формулирана действителната "обща сума, дължима от потребителя". Така в чл.3 ал.12 от договора за потребителски кредит фигурира "обща сума за плащане": 990.38 лв. и в чл.3 ал.1 от същия договор е посочен „размер на кредита“: 800 лв. /това е общ размер на кредита/ , но не е ясно как е изчислена общата сума за плащане 990.38 лв. /от погасителния план може да се предполага, че това е сбор на главница и лихва/ , какво включва тя освен общ размер на кредита; какви са и как са отчетени общите разходи по кредита за потребителя, какво включва ГПР от 47.76 % освен годишния лихвен процент от 40.05 %. , а още повече, че действителният, реалният ГПР , изчислен от ССЕ е 49.3248 %.

Съдът още с определението си по чл.140 от ГПК от 27.07.2022г. при квалифициране на отрицателния установителен иск указва в доказателствена тежест на ответника доказването на действителен договор за потребителски кредит и действителна клауза за неустойка по спазени изисквания по ЗЗД, ЗПК, ЗЗП и добрите нрави. Въпреки дадената възможност, и след запознаване с исковата молба и приложенията към нея, и след указанията по реда на чл.140 от ГПК и призоваването от 04.08.2022г., и в откритото заседание на 09.11.2022г. ответникът не ангажира доказателства напр. не представи Общите условия към договора за потребителски кредит за установяване на действителен ДПК и съответно клауза за неустойка при непредставяне на годно обезпечение в срок от 3 дни от подписване на договора.

Съгласно чл. 21, ал. 1 от ЗПК, всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна. В този смисъл, като не е включил т.нар. неустойка по чл.8. във вр.чл.6. от индивидуалните условия по договора за потребителски кредит и чл.23 от ОУ , която е в размер на 889.62 лв. и надвишава над 100 % размера на самия кредит, който е 800 лв. в "общата сума, дължима от потребителя", кредиторът е заобиколил изискванията на закона за точно посочване на финансовата тежест на кредита за длъжника, поради което клаузите от договора, касаещи общата сума за плащане и годишния процент на разходите, както и за неустойка са нищожни, т. е. не съществуват по договора. И тъй като не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен съгласно чл. 22 от ЗПК, както и клаузата за неустойка. По силата на чл.23 от ЗПК, когато договорът за

потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Клаузата за неустойка по чл.8. във вр.чл.6. от индивидуалните условия по договора за потребителски кредит е нищожна, поради противоречие със закона, на осн. чл. 26 ал.1 предлож-1во от ЗЗД и във вр. чл.11 ал.1 и чл.19 ал.4 от ЗПК и във вр. чл.22 от ЗПК и следователно ищцата не дължи изпълнение по нея.

Освен изложеното по-горе и специално по отношение претендираната от ищцата нищожност на клауза за неустойка, като накърняваща добрите нрави, съдът държи да отбележи следното:

Както е прието в т.3 от ТР № от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС, нищожна поради накърняване на добрите нрави е клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Добрите нрави не са писани правила, а съществуват като общи принципи или произтичат от тях, като за спазването им при иск за присъждане на неустойка съдът следи служебно. Преценката за нищожност на неустойката поради накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора при използването на критерии като естеството на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности - поръчителство, залог, ипотека; съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнение на задължението вреди и други. Неустойката следва да се приеме за нищожна, ако единствената цел, за която е уговорена, излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. В този смисъл е константната практика на ВКС /напр. Решение № 99 от 8.07.2010 г. на ВКС по т. д. № 984/2009 г., I т. о., ТК; Решение № 776 от 5.01.2011 г. на ВКС по гр. д. № 969/2009 г., IV г. о., ГК; Решение № 139 от 21.05.2019 г. на ВКС по гр. д. № 3109/2018 г., IV г. о.; ГК Решение № 196 от 6.12.2010 г. на ВКС по т. д. № 335/2009 г., II т. о., ТК/.

В глава четвърта от ЗПК е уредено задължение на кредитора, преди сключване на договор за кредит, да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. В този смисъл е съображение 26 от преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008 г. относно договорите за потребителски кредити. Разгледана в този аспект, клаузата в чл. 8. от договора за потребителски кредит, според която се дължи неустойка в размер на 889.62 лв. при неосигуряване в 3-дневен срок от сключването на същия договор на обезпечения чрез поръчителство или Б. гаранция в полза на кредитора, се намира в пряко противоречие и конфронтация с преследваната с целта на транспонираната в ЗПК директива. Подобна уговорка прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. По този начин на длъжника се вмениява задължение да осигури обезпечение след като вече договора е подписан, кредита е отпуснат и дори е усвоена сумата, като ако не го стори, дългът му

нараства. Според чл. 16 от ЗПК, проверката за кредитоспособността на потребителя трябва да се извърши преди сключване на договора, съответно тогава да се поиска обезпечение въз основа на изводите от проверката. В конкретния случай и след като кредитът е бил разрешен, от лицето се изисква да представи обезпечение и да заплати неустойка, предварително определена по размер и разсрочена в погасителните вноски.

Преддоговорното задължение на кредитора да направи оценка на кредитоспособността на кредитополучателя, доколкото цели да предпази потребителите от свръхзадлъжнялост и неплатежоспособност, допринася за постигането на целта на Директива 2008/48, която се състои, както става ясно от съображения 7 и 9, в предвиждането в областта на потребителските кредити на пълна и наложителна хармонизация в редица ключови области, която се приема като необходима, за да се осигури на всички потребители в Съюза високо и равностойно равнище на защита на техните интереси и за да се улесни изграждането на добре функциониращ вътрешен пазар на потребителски кредити. В този смисъл параграф 40-43 от Решение от 27.03.2014 г. по дело C-565/12 на четвърти състав на СЕС.

С тази клауза за неустойка на практика се осъществява следното: първо се сключва, подписва договора и отпуска кредит, усвоява се сумата /чл.4 ал.1 от договора за потребителски кредит/, а в последствие се иска обезпечение, което е в директно противоречие с целта на директивата да се предотврати безотговорното кредитиране.

Косвено вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка, са, че вземането няма да бъде събрано. На практика така се стига до кумулирана неустойка за забава, компенсаторна неустойка и иск за реално изпълнение, което е недопустимо. При това още веднъж следва да се подчертае, че тези вреди са самопричинени, тъй като, ако има предварителна оценка, че е нужно обезпечение, за да се отпусне кредитът, той не би трябвало да се отпусне преди да се предостави обезпечението. В случая това изискване не е спазено и от неизпълнение на това задължение за предварителна оценка финансовата институция не може да черпи права за себе си, за да изведе легитимен интерес да претендира неустойка.

В индивидуалните условия по ДПК, доколкото ОУ не са представени, не се изяснява конкретно при какви обективни критерии, фактори и начин е формиран размерът на неустойката – бланкетно в чл. 8. се сочи в глобален размер от 889.62 лв.. Нещо повече, същата е определена в размер, по-висок, над 100 % или над 1 път /точно 111.20 %/ от предоставения потребителски кредит от 800 лв. и се кумулира към погасителните вноски, като по този начин води до скрито оскъпяване на кредита и дава възможност за неоснователно обогатяване на едната от страните по сделката, в случая – на търговеца за сметка на потребителя. Подобен абсолютно прекомерен размер не би могъл да се оправдае с поетия от кредитора риск от неизпълнението и то на акцесорно задължение за представяне на обезпечение и тази уговорка създава значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя и в този смисъл накърнява добрите нрави и се явява нищожна.

Неустойка за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпените вреди (няма данни за кредитора да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение), е пример за неустойка, която излиза извън присъщите и -обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. По посочения начин се заобикаля и разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗПК. С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение – непредоставено обезпечение, от което обаче не произтичат вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл. 33, ал. 1 от ЗПК.

Така че, съобразявайки изложеното по-горе съдът счита, че клаузата по чл.8. във вр. чл.6. от индивидуалните условия по договор за потребителски кредит № *****, сключен на 18.05.2021г. към него накърнява добрите нрави, поради което се явява нищожна още и на осн. чл.26 ал.1 предлож.3-то от ЗЗД.

Съобразявайки изложеното по-горе, съдът счита предявеният отрицателен установителен иск за доказан, поради което и на осн. чл.124 ал.1 ГПК във вр. чл.22 във вр. чл.21 ЗПК и чл.26 ал.1 ЗЗД следва да бъде уважен.

Ответникът следва да заплати на ищцата, с оглед изхода на спора, на осн. чл.78 ал.1 ГПК сумата в размер на 50 лв.-държавна такса за образуване на гр.дело.

Ответникът следва да заплати на упълномощения процесуален представител на ищцата, на осн. чл.38 ал.2 във вр. ал.1 от ЗА и във вр. чл.78 ал.5 от ГПК възнаграждение в размер на 400 лв., който е минималният предвиден в чл.7 ал.2 т.1 от Наредба № 1 от 09.07.2004г. /посл.изм. ДВ бр.88 от 04.11.2022г./ за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Въз основа на изложените мотиви, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по отношение на „СИТИ КЕШ“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Славянска“ № 29, ет.7, представлявано от управител – Н.П.П., че С. Х. С., ЕГН *****, с адрес гр. *****, съдебен адрес: гр. Варна,

бул. „Цар Освободител“ № 44, ет.4, офис 6, чрез пълномощник адв. П. Й. Н. от АК-Варна, НЕ ДЪЛЖИ на „СИТИ КЕШ“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Славянска“ № 29, ет.7, представлявано от управител – Н.П.П., сумата в размер на 889.62 лв., представляваща неустойка за непредставяне на обезпечение, съгласно чл.8 във вр. с чл.6 от договор за потребителски кредит № ***** към искане № *****, сключен на 18.05.2021г., на осн. чл.124 ал.1 ГПК във вр. чл.22 във вр. чл.21 ЗПК и чл.26 ал.1 ЗЗД

ОСЪЖДА „СИТИ КЕШ“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Славянска“ № 29, ет.7, представлявано от управител – Н.П.П. ДА ЗАПЛАТИ на С. Х. С., ЕГН *****, с адрес гр. *****, съдебен адрес: гр. Варна, бул. „Цар Освободител“ № 44, ет.4, офис 6, чрез пълномощник адв. П. Й. Н. от АК-Варна, сумата от 50 лв., представляваща разноски по делото за държавна такса, на осн. чл.78 ал.1 от ГПК.

ОСЪЖДА „СИТИ КЕШ“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Славянска“ № 29, ет.7, представлявано от управител – Н.П.П.

ДА ЗАПЛАТИ на адв. П. Й. Н. от АК-Варна, съдебен адрес: гр. Варна, бул. „Цар Освободител“ № 44, ет.4, офис 6, адвокатско възнаграждение в размер на 400 лв., на осн. чл.38 ал.2 от ЗА във вр. чл.38 ал.1 т.2 от ЗА и вр. чл.78 ал.5 ГПК.

РЕШЕНИЕТО подлежи на въззивно обжалване в двуседмичен срок от връчването му на страните пред Окръжен съд – Търговище.

Съдия при Районен съд – Търговище: _____